

leže vsak četrtlet in  
velja s poštnino vred ali  
v Mariboru s pošiljanjem  
na dom za celo leto 52 din.,  
pol leta 16 din., četrt leta  
8 din. Izven Jugoslavije  
36 din. Naročnik se pošlje  
na upravništvo „Sloven-  
skega Gospodarja“ v Ma-  
riboru, Koroška cesta 5.  
Leta se dopolnjuje do od-  
povedi. Naročnika se pla-  
čuje v naprej.  
Telefon interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,  
Koroška cesta št. 5. Roko-  
pisi se ne vračajo. Upravi-  
ništvo sprejema naročila,  
inšerate in reklamacije.  
Cene inšeratom po dogo-  
voru. Za večkratne oglase  
primeren popust. Nezapri-  
te reklamacije so poštne  
proste.  
Čekovni račun pošnega  
urada Ljubljana št. 10.605.  
Telefon interurban št. 115.

# SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

89 številka.

MARIBOR, dne 25 septembra 1924.

58. letnik.

## Dva tabora.

Ko so pred dolgimi desetletji vodili Srbijo dvorjani, oficirji in pa politiki, ki niso imeli prav nobenega stika z narodom, se je korupcija in zloraba oblasti tako strahovito razpasla, da je moral reči eden od ljudskih voditeljev, da v Srbiji ne bo prej reda in poštenja, dokler vsaj enega ministra ne oderejo in njegove kože ne obesijo na skupščinsko steno. Tedaj se je proti vladi, ki je ljudstvo samo izrabljala ter zasmehovala vse njegove upravičene zahteve, dvignila radikalna stranka in njeni ustanovitelji so spravili na zborovanje v Banjici stotisoč srbskih seljakov. Zahtevala se je sprememba ustave in vlada se je morala tej zahtevi tudi udati. Radikalna stranka je bila tedaj ljudska stranka, vodila je pravo ljudsko politiko in zato je tudi toliko dosegla. S časom in celo prav hitro je pa začelo kopneti poštenje in umevanje ljudskih zahtev na vodilnih mestih, stranka je prejemala iste korupcije, proti katerim se je poprej borila in danes je ta stranka tako daleč, da je za njeno politiko glavno vprašanje, kako bi se dalo rešiti Pašiča, njegovega sina Radeta, bivše ministre Lazice Markovića, Velizarja Jankovića in vse druge, ki so si na škodo naroda nagrabili v politiki velikanske premoženje ter so vedno hujše izrabljali oblast.

Omažeževani prvaki radikalne stranke se danes posvetujejo, kako bi z najetimi in podkupljenimi pristajši povzročili nerede ter se zopet prerili do oblasti. Radikalna stranka se je pod Pašičevim vodstvom odrekla pravi in poštenu ljudski politiki in ljudstvo nastopa proti njej. V zadnjem desetletju nekdanje Srbije je ljudstvo v politiki vedno manj odločevalo in šele po več letih skupne države Srbov, Hrvatov in Slovencev je prava ljudska politika zavzela veliki razmah in sicer v pravem pomenu besede pri Slovincih in Hrvatih. Zadnje državnozbornske volitve se lahko imenujejo pravo narodno glasovanje. Po duhu in želji ljudske politike so dobili Slovinci, kakor tudi Hrvati enotno politično zastopstvo. Od srbskih volilcev je sicer Pašič s svojo radikalno stranko odnesel večino, a ta večina mu ni bila poverjena za vedno in prostovoljno, ampak s svojimi agitatorji si jo je izsilil in prigoljufal. Slovensko in hrvatsko ljudstvo je že večkrat sijajno dokazalo, da je zavedno, prostovoljno ter zaupljivo poverilo svoje vodstvo in svojo politiko stranki, ki je pri volitvah dobila do malega vse mandate, v Srbiji pa Pašič že dolgo časa vedno manj doseže s svojimi pozivi na ljudstvo. Ko je bil še na vladi in je od kralja zahteval, da se mu poveri razpis volitev, je na shodu v Bjelini v Bosni mesto pričakovanih stotisoč, spravil skupaj le pčilo število poslušalcev in še ti so bili po večini podkupljeni in s silo prignani na shod. Tedaj je Pašič grozil s krvjo

in ko je na shodu v Beogradu to še v izdatnejši meri ponovil, je bil obisk shoda še slabši in naravnost neznamenat za tako veliko mesto.

Pašič—Pribičevićevi pozivi pri ljudstvu zato nimajo odziva, ker odklanjata ta dva politika sporazum, ki je od Srbov vedno bolj zaželen, ko se tako pogosto in tako veličastno izraža in priporoča od strani Slovencev in Hrvatov. Od nastopa sedanje vlade pa do zadnjega velikanskega zborovanja Radičeve stranke v Zagrebu so vpili Pašič—Pribičevićevi pristajši, da je vlada odvisna od Radičeve milosti, ko je pa na zagrebškem zborovanju Radič naznanil vstop hrvaških poslancev v vlado, se je pa to vpitje in laganje v toliko spremenilo, da čitamo sedaj po Pašičevih in Pribičevićevih listih, kako bo Radič druge člane vlade samo izbral ter državo spravil v največjo nevarnost. Tako in podobno vpitje je od prvega početka najostudnejši izrodek pokvarjenih in brezvestnih politikov in ljudskih sleparjev. Prejšnja Pašič—Pribičevićeva vlada se je držala samo vsled tega na površju, ker so bili Radičevi poslanci doma meneč, da v Beogradu nimajo delati s kom sporazuma. Ko je pa Hrvatska republikanska seljaška stranka začela posnemati našo Slovensko ljudsko stranko, ki že od nekdaj zasleduje z vso odločnostjo pot sporazuma, je bilo pa Pašič—Pribičevićeva vladanja konec. Prej od Pašič—Pribičevićevih strani nihče ni dejal, da živi vlada od Radičeve milosti, ko je pa sedanja vlada prvič stala pred vsemi poslanci beograjskega parlamenta in je dobila doslej največje število glasov, se je pa naenkrat začelo lagati to, kar bi se dalo reči z vso upravičenostjo glede prejšnje vlade.

»Državna politika« Pašiča in Pribičevića je hotela, da postanejo Slovinci in Hrvati »manjši od makovega zrna«. Tej politiki se je od prvega početka najodločnejše upiralo slovensko in hrvatsko ljudstvo in končno so začeli tudi uvidevati, da države ne tvori in ne vzdržuje sila, ampak sporazum in da sta Pašič in Pribičević protiljudska politika najslabše in najnevarnejše vrste. Srbski kmetje niso pozabili, kako se je tudi v Srbiji nekdanj vodila prava in poštena ljudska politika in danes imamo že dva ostro ločena tabora v Jugoslaviji: Pašič—Pribičevićeva politika na temelju nasilja in prava ljudska politika Srbov, Hrvatov in Slovencev na temelju sporazuma.

## Tridesetletnica bralnega društva v Gornji Radgoni.

»Slovenski Gospodar« je v obširnih člankih poročal o ustanovni slavnosti in o slovesni proslavi deset-

letnice Kmetijskega bralnega društva v Gornji Radgoni. Doslednost zahteva, da tako ravna tudi o proslavi tridesetletnice tega društva.

Tridesetletni jubilej tega velevažnega kmetijskega prosvetnega društva se je v nedeljo, dne 14. septembra obhajal na slovesen način. Predpoludne je bila cerkvena proslava društvenega jubileja. Poslanec dr. Hohnjec je imel pridigo, v kateri je razpravljal o važnosti prosvetnega dela med ljudstvom ter tolmačil prava načela katoliške in slovenske prosvete. Potem je služil slovesno sv. mašo za žive in rajne ude bralnega društva.

Popoldne je bila v društveni dvorani v Posojilnici svečana proslava tridesetletnega jubileja. Dvorana je bila polna, da ni mogla sprejeti vseh obiskovalcev. Poleg domačinov, ki so bili zbrani v jako velikem številu, so prišli zaslopniki katoliških prosvetnih organizacij od Sv. Jurja na Ščavnici, od Sv. Križa pri Ljutomeru, od Sv. Benedikta v Slov. gor., iz Veržaja ter tudi iz drugih krajev. Predsednik društva, g. kaplan Sajovic se je po pozdravnih besedah, ki so vežale navzočim, s hvaležnostjo spominjal umrlih udov in odbornikov društva, zlasti vrlega, za vse dobro vnetega in delavnega Janka Pelca.

Poslanec dr. Hohnjec je v slavnostnem govoru orisal prosvetno gibanje med slovenskim ljudstvom, koje je med narodom vzbudil naš veliki Slomšek z znanim klicem: »Le bistrimo si glave, ne dremajmo zaspani, rodovom tujim vsi prodani!« Slomšek je uvidel, da bi se duševno spanje našega ljudstva moglo pretvoriti v smrtno spanje, iz katerega se naš narod ne bi probudil nikdar več. Naš mali narod mora živeti od duha. Njega ne more vzdržati ne številnost njegovih članov ne bogastvo, ne materialna sila. O našem ljudstvu velja ono svetopisemsko načelo: »Duh je, ki oživlja«. Duh pa živi poleg milosti od resnice. Zato so vsi pravi prijatelji našega ljudstva, ki so postali dediči prelepih Slomškovih načel, širili med narodom izobrazbo ter so v to svrhu zasnovali primerne in potrebne organizacije.

Dr. Hohnjec je potem obširno razpravljal o zgodovini gornjeradgonskega bralnega društva, ki je bilo ustanovljeno 16. septembra 1894. Številni dopisi v »Slovenskem Gospodarju« dokazujejo, s kako velikimi težavami se je moralo vojskovati mlado društvo. Ni mu samo nasprotovala dosedanja nezavednost širjih ljudskih krogov, marveč še posebno sovraštvo nemškutarjev pod vodstvom znanega orehovskega Bračka. »Slov. Gospodar« je v svojem broju od 4. oktobra 1894 posvetil uvodni članek nasprotnikom gornjeradgonskega bralnega društva. V tem članku piše: »Najbolj se jezi in najbolj hujska proti bralnemu društvu orehovski Bračko. Pri njem je to čisto naravno. Kajti od sedaj naprej je bojni klic: Tu Bračko, tu bralno društvo. Očitnih

## Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

Nemi in preplašeni sta obstali ženski ter zrla na sledeče davne, skrivnostne žaloigre. Kdo so pač bili tile ubogi ljudje —? Kaka nesreča jih je doletela —? Kotiko let že leže tu njihove kosti, nepokopane, prebledele in preperle —?

Ino je streslo —.

Ali ni nje in njenih prijateljev, ki so jih uporni mornarji nameravali izpostaviti na tem pustem, negotoljubnem obrežju, — ali ni njih samih čakala morebiti enaka usoda —?

»O, Ine —, Ine —!« je tužno zanjavkala Barba, ali od strahu, ali od sočutja, ali iz dolgega časa, kdo ve.

Ine jo je nekaj časa molče poslušala, nato pa je nepotrpežljivo zacepetala.

Kaj je pomagalo javkanje in tugovanje in misel na negotovo bodočnost! Trenutni položaj je zahteval vso krepko voljo in odločnost!

»Molči že vendar, starica!« ji je zapovedala. »Saj nisi otrok! S svojim tarnanjem le še poslabšaš najin že itak dovolj nesrečen položaj!«

Z negotovim, drhtečim glasom je končala. Prav nič tako pogumno ji ni bilo pri srcu, kot so donele njene besede. Oče in njegov prijatelj izgubljeni v pragozdu, Clayton, njihov edini zaščitnik, kdove kj kdove kedaj se vrne —! Sama je z boječo ženo —.

Brezup se je je loteval —.

Pa treba je bilo vsaj nekaj storiti za brambo.

Kmalu je našla, da imajo vrata tudi znotraj ključavnice. Koj jih je skrbno zaklenila.

Našli sta tudi zapah. Težek je sicer bil za njune slabotne roke, dvajset let ga že ni nihče premaknil in ujedel se je v svojo lego, pa z združenimi močmi sta ga po dolgem trudu končno vendarle položili pred duri.

Nato pa sta sedli in čakali —.

### XIV.

Trzan reši življenje svojemu bratrancu Claytonu in gospodični Ini Porter.

Toliko novih in čudnih reči je Trzan tisti dan videl in doživel, da se mu je od samega čudenja že v glavi vrtelo.

Da so neznani ljudje res njegovega rodu, o tem ni dvomil niti najmanj. Seveda mu niso posebno ugajali, ti belokožci. Kolikor je dosedaj videl o njih, mu je rodilo prepričanje, da so prav taki krvoločneži kakor črnici, in hujski ko divje živali.

Vendar pa je opazil, da si niso vsi enaki. Pritlikavi Snake in njegovi tovariši so se odurno obnašali in nasilno, nosili so morilno orožje in so bili vsak hip pripravljeni koga ubiti. Te je sovražil.

Drugi pa, oba stara moža in mlajši v beli obleki ter obe ženski, ti so mu ugajali. Niso nosili grmečega orožja in mirno so se obnašali. Videl je sicer, da je mladi mož pobral samokres, ga skril pod obleko in ga pozneje izročil ženski, ni razumel njihovega obnašanja, pa že samo dejstvo, da so oboroženi mornarji prignali neoborožene ljudi na obal in jim grozili, že to je povedalo bistroumnemu Trzanu, da so eni hudobni, drugi pa dobri. Najbrž so ujetniki, je zasodil. Slične dogodke je videl že med črnici.

Sklenil je, da bo mornarje skrbno opazoval, njihove ujetnike pa branil in jim pomagal, če bo treba.

Za sedaj pa so ga zanimale druge reči.

Predvsem se je čudil, čemu da sta stara moža odšla v džunglo in čemu je šel mlajši za njima.

Da bi se ti beli ljudje utegnili v pragozdu izgubiti ali da bi je utegnili zadeti nesreča, na to seve ni mislil. Zanj je bila pot po džungli prav tako zanesljiva in varna kakor za nas glavna ulica velikega mesta.

Pa vkljub temu je sklenil, da pogleda za njima. Radoveden je bil, beli ljudje so ga zanimali, rad bi bil videl, po kaj so šli v pragozd. Ženski sta bili varni v koči, mornarji so odveslali s čolnom na ladjo. Tu na obali ga trenutno nihče ni potreboval.

Skočil je v veje in pohitel za mladim belokožcem.

Ni ga bilo težko najti.

Iz daljave sem so se še čuli njegovi klici, seveda jih je ujelo le bistro uho Trzanovo, in dovolj razločno sled je tudi pustil za seboj.

Kmalu ga je našel.

Ob deblu je slonel in si brisal potno čelo. Ves zdelan in utrujen je bil.

Trzan je počenil za gosto vejevje in napeto opazoval svojega belega rojaka.

Od časa do časa je še zaklical, pa vedno slabše in obupneje. Trzan je uganil, da menda kliče tovariša.

Že je hotel stopiti k njemu in mu povedati, da išče v čisto napačni smeri — videl je sled obeh starih mož malo prej v goščavi —, ko zagleda nedaleč v stran rumeno gibčno žival, ki se je plazila proti belokožcu.

Šita je bil, leopard.

Trzan je čul rahlo suštenje trave in čudil se je, kako da se mladi mož ne gane.